

## Miljöutskottet

### Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om behandling av miljöskydds- och vattenärenden vid regionförvaltningsverken

#### INLEDNING

##### *Remiss*

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om behandling av miljöskydds- och vattenärenden vid regionförvaltningsverken (RP 211/2024 rd): Ärendet har remitterats till miljöutskottet för betänkande.

##### *Sakkunniga*

Utskottet har hört

- konsultativ tjänsteman Sami Rinne, miljöministeriet
- direktör Sami Koivula, Regionförvaltningsverket i Östra Finland
- ledande expert Minna Ojanperä, Finlands näringsliv rf
- expert i miljö rätt Hannes Koljonen, Finlands naturskyddsförbund rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- justitieministeriet
- arbets- och näringsministeriet
- Finlands Kommunförbund.

#### PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås det att lagen om behandling av miljöskydds- och vattenärenden vid regionförvaltningsverken ändras.

Genom propositionen genomförs och kompletteras bestämmelserna i Europaparlamentets och rådets förordning om nettonollindustri.

Det föreslås att det till lagen fogas bestämmelser om en nationell kontaktpunktsmyndighet för nettonollindustriprojekt, om myndighetens rätt att få information och om uppföljning och förlängning av tidsfristerna för nettonollindustriprojekt. Dessutom föreslås bestämmelser om företräde för strategiska nettonollprojekt i tillståndsförfaranden enligt miljöskyddslagen och vattenlagen samt om en skyldighet för sökande att lämna in ansökan och beslut om erkännande som ett strategiskt nettonollprojekt för kännedom till kontaktpunktsmyndigheten.

## Betänkande MiUB 3/2025 rd

Den föreslagna lagen avses träda i kraft så snart som möjligt.

### UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

#### *Allmänt*

Genom de föreslagna bestämmelserna kompletteras bestämmelserna i förordningen om nettonoll-industri (Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1735 om inrättande av en åtgärdsram för att stärka Europas ekosystem för tillverkning av nettonollteknik och om ändring av förordning (EU) 2018/1724). Förordningen är direkt tillämplig i medlemsstaterna, men genomförandet av den förutsätter bland annat bestämmelser om vissa förfaranden och behöriga myndigheter. Förordningen ger medlemsstaterna prövningsrätt också bland annat beträffande huruvida medlemsstaten möjliggör en förlängning av de tidsfrister som förordningen fastställer för tillståndsprocesser i samband med tillverkningsprojekt för nettonollteknik och strategiska nettonollprojekt.

Lagen om behandling av miljöskydds- och vattenärenden vid regionförvaltningsverken har nyligen ändrats för att komplettera Europaparlamentets och rådets förordning om kritiska råvaror med motsvarande bestämmelser om kontaktpunktmyndighet, tidsfrister och företräde (RP 196/2024 rd — MiUB 14/2024 rd, lag 15/2025). Ingressen i lagförslaget bör således kompletteras med ändringslagens författningsnummer. Sammantaget anser utskottet att propositionen behövs och fyller sitt syfte. Utskottet tillstyrker lagförslaget utan ändringar, men med följande anmärkningar.

#### *Syftet med regleringen om nettonollteknik*

Syftet med regleringen är att säkerställa ett säkert och hållbart utbud av nettonollteknik genom att stärka tillverkningskapaciteten och leveranskedjorna inom nettonollteknik. Tillverkningsprojekt för nettonollteknik kan ansöka om status som strategiska nettonollprojekt. Förordningen omfattar för närvarande cirka 20 underkategorier inom nettonollteknik och kommissionen har befogenhet att komplettera förordningen. Strategiska projekt kommer att ges företräde och omfattas av kortare tidsfrister i tillståndsförfarandet, så att de kan genomföras snabbare.

Utskottet konstaterar att de bestämmelser som föreslås i propositionen för att komplettera förordningen inte bedöms ha några direkta miljökonsekvenser. Det föreslås inga ändringar i de materiella bestämmelserna och exempelvis förutsättningarna för beviljande av tillstånd ändras inte. Det handlar till stor del om att komplettera genomförandet av den direkt tillämpliga förordningen med bestämmelser om tillståndsförfarandet.

Indirekta lokala miljökonsekvenser kan uppstå till följd av den föreslagna bestämmelsen om att strategiska nettonollprojekt ska ha företräde vid tillståndsbehandling i regionförvaltningsverken, om beviljandet av företräde ökar investeringarna i dessa projekt. Strategiska projekt är på grund av urvalskriterierna i regel större och mer betydande projekt än genomsnittet, vilket sannolikt medför olika miljökonsekvenser. Utgångspunkten är att regleringen syftar till att främja produktionen av ren teknik och genomförandet av den gröna omställningen, så i ett bredare perspektiv kan miljökonsekvenserna i huvudsak vara positiva. Av de potentiella strategiska nettonollprojek-

## Betänkande MiUB 3/2025 rd

ten har produktion av batterier och batterimaterial samt avskiljning av koldioxid rätt till företräde redan enligt den gällande lagstiftningen.

### *Nationell kontaktpunktsmyndighet*

Enligt förslaget ska Regionförvaltningsverket i Östra Finland vara den kontaktpunktsmyndighet som avses i förordningen om nettonollindustri. Därmed kommer Regionförvaltningsverket i Östra Finland i egenskap av kontaktpunktsmyndighet på riksnivå att svara för de uppgifter som i förordningen föreskrivs för den centrala kontaktpunkten, bland annat att underlätta och samordna tillståndsförfarandet för tillverkningsprojekt för nettonollteknik och strategiska nettonollprojekt samt att lämna uppgifter om administrativa förfaranden. Förordningen förutsätter att en nationell gemensam kontaktpunkt utses senast den 30 december 2024. Verkställandet av förordningen är således en aning försenat, men det bedöms inte medföra några problem. Det vore dock bra att bestämmelserna träder i kraft så snart som möjligt.

I enlighet med programmet för regeringen Orpo eftersträvas en modell med ett enda serviceställe i fråga om miljörelaterade förfaranden. Enligt modellen kan ärenden skötas och tillstånd sökas centraliserat och digitalt genom en enda process. Modellen utgör ett led i översynen av statens regionalförvaltning och inrättandet av ett nytt tillstånds- och tillsynsverk. I samband med lagstiftningsprojektet bereds bland annat bestämmelser genom vilka kontaktpunktsmyndighetens uppgifter överförs till det riksomfattande tillstånds- och tillsynsverk som ska inrättas. Avsikten är att den nya myndigheten inleder sin verksamhet den 1 januari 2026, vilket innebär att överföringen av uppgifter till Regionförvaltningsverket i Östra Finland är en temporär lösning.

### *Tidsfrister*

Enligt det föreslagna 2 g § 1 mom. ska kontaktpunktsmyndigheten följa de tidsfrister för tillståndsförfarandet för tillverkningsprojekt för nettonollteknik som anges i förordningen om nettonollindustri. De tidsfrister som fastställs i förordningen varierar beroende på projektet från nio till arton månader. Kontaktpunkten får också i undantagsfall förlänga tidsfristerna på de villkor som anges i förordningen. Utskottet välkomnar att lagen medger förlängda tidsfrister.

Enligt förordningen börjar tidsfristen för tillståndsbehandlingen räknas när kontaktpunktsmyndigheten bekräftar att ansökan är fullständig. Enligt 2 g § 3 mom. i lagförslaget ska den behöriga tillståndsmyndigheten underrätta kontaktpunktsmyndigheten när en ansökan som blivit anhängig hos den behöriga myndigheten är fullständig eller meddela till vilka delar en ansökan som blivit anhängig hos den behöriga tillståndsmyndigheten ska kompletteras. Tillståndsmyndigheten ska också se till att kontaktpunktsmyndigheten får de uppgifter som behövs om tillståndsbehandlingen. Kontaktpunktsmyndigheten har på motsvarande sätt rätt att trots sekretessbestämmelserna få de uppgifter som den behöver.

Utskottet anser att det med tanke på en smidig reglering är väsentligt att bedömningen av om tillståndsansökan är fullständig i praktiken görs av den behöriga tillståndsmyndighet som behandlar ansökan. Det är viktigt att det i förfarandet inte krävs nya typer av förvaltningsbeslut till följd av regleringen, utan genomförandet bör ske så smidigt som möjligt. Projektet för att reformera miljö tillståndsförvaltningen och effektivisera den föregripande rådgivningen bidrar sannolikt

## Betänkande MiUB 3/2025 rd

också till att förbättra kvaliteten på ansökningarna om miljötillstånd, beräkna handläggningstiderna och främja smidiga förfaranden när myndighetsstrukturen blir enhetligare.

### *Företräde för strategiska nettonollprojekt*

Propositionen innehåller också bestämmelser om företräde för sådana strategiska nettonollprojekt som avses i förordningen om nettonollindustri. Enligt det föreslagna nya 2 a § 5 mom. ska regionförvaltningsverket ge tillståndsansökningar som gäller strategiska projekt företräde i förhållande till andra tillståndsansökningar enligt miljöskyddslagen och vattenlagen. Genom hänvisningsbestämmelserna i miljöskyddslagen och vattenlagen ska strategiska projekt också behandlas skyndsamt vid fullföljdsdomstolarna. Enligt förordningen ska strategiska projekt i EU tilldelas statusen högsta möjliga nationella betydelse, om det finns en sådan status i nationell rätt, och dessa projekt ska behandlas i enlighet med det i tillståndprocesserna. Finland har redan gällande lagstiftning om temporärt företräde för vissa projekt som gäller grön omställning vid tillståndsbehandling i regionförvaltningsverken 2023—2026 och vid förvaltningsdomstolarna 2023—2028 (RP 128/2022 rd — MiUB 13/2022 rd, lagarna 1144/2022—1147/2022). Motsvarande företräde bör nu också ges strategiska nettonollprojekt. De föreslagna bestämmelserna ändrar inte förutsättningarna för beviljande av tillstånd, utan vid tillståndsprövning tillämpas i övrigt som materiella bestämmelser miljöskyddslagen och vattenlagen, såsom vid motsvarande tillståndsförfaranden enligt dessa lagar.

### *Regionförvaltningsreformen och resurserna*

Regionförvaltningsverket i Östra Finland har beviljats ett anslag för 2025 för ett pilotprojekt där arbetsformerna vid kontaktpunkten enligt förordningen om nettonollindustri utarbetas som en del av utvecklingen av samservicemodellen. De förfaranden som behövs i olika typer av projekt förutsätter att myndigheterna samarbetar smidigt på många sätt. I samband med pilotprojektet samlas information om hur arbetsformerna behöver utvecklas när ärenden och dokumenttrafiken sköts via en gemensam kontaktpunkt. Utifrån informationen kan myndighetsverksamheten utvecklas och erfarenheterna beaktas då verksamhetsmodellerna och processerna för miljöuppgifter vid det nya Tillstånds- och tillsynsverket utarbetas under 2025.

På grund av den breda och allmänna definitionen av nettonollteknik i förordningen om nettonollindustri är det svårt att bedöma antalet och typen av de projekt som omfattas av förordningens tillämpningsområde, sägs det i propositionen. Behovet av tillstånd varierar beroende på typen av projekt och projektens omfattning och behöriga myndigheter kan vid sidan av regionförvaltningsverken vara de kommunala miljöskydds- och byggnadstillsynsmyndigheterna, närings-, trafik- och miljöcentralerna, Säkerhets- och kemikalieverket, Museiverket, Energimyndigheten och miljöministeriet. En betydande del av projekten kan emellertid också vara sådana som inte förutsätter långa myndighetsförfaranden. Det bedöms därför att endast ett litet antal strategiska nettonollprojekt som kräver miljötillstånd av regionförvaltningsverket kommer att inledas 2025.

Utskottet noterar att flera projekttyper för grön omställning och kritiska mineraler med stöd av EU-lagstiftningen redan har garanterats företräde vid tillståndsbehandlingen och när ändring söks. Förfarandet med företräde i tillståndsbehandlingen grundar sig helt befogat på behovet av att lösgöra sig från rysk energi, till följd av Rysslands anfallskrig mot Ukraina, och samtidigt

## Betänkande MiUB 3/2025 rd

främja den gröna omställningen genom införande av förnybara energikällor. Samtidigt måste man dock kontinuerligt bedöma myndigheternas resurser i förhållande till antalet tillståndsansökningar, dels för att resurserna ska vara tillräckliga för att projekten faktiskt ska kunna ges företräde, dels för att tillståndsbehandlingen för andra projekt inte ska fördröjas oskäligt. Enligt uppgifter till utskottet har läget tills vidare varit bra. Det är dock svårt att uppskatta resursbehovet från och med 2026. Utskottet anser det vara viktigt att man vid slutförandet av reformen av miljöförvaltningen säkerställer att myndigheterna har tillräckliga resurser också med beaktande av de nämnda synpunkterna.

### FÖRSLAG TILL BESLUT

Miljöutskottets förslag till beslut:

*Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 211/2024 rd utan ändringar.*

Helsingfors 20.2.2025

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Krista Mikkonen gröna  
vice ordförande Pinja Perholehto sd  
medlem Pauli Aalto-Setälä saml  
medlem Marko Asell sd  
medlem Noora Fagerström saml  
medlem Petri Huru saf  
medlem Christoffer Ingo sv  
medlem Vesa Kallio cent  
medlem Mai Kivelä vänst  
medlem Hanna Kosonen cent  
medlem Johan Kvarnström sd  
medlem Jorma Piisinen saf  
medlem Merja Rasinkangas saf  
medlem Tere Sammallahti saml  
medlem Sara Seppänen saf.

Sekreterare var

utskottsråd Marja Ekroos.